

Öğretmenler İçin Alan Bilgisi (ÖABT) Almanca Sınavına Yönelik Almanca Öğretmenliği Lisans Eğitiminin Yeterlilik Sorunu

Nihan Demiryay, Çanakkale / Umut Balcı, Batman

Öz

2013 yılında ilk kez gerçekleştirilen Öğretmenler için Alan Bilgisi (ÖABT) Almanca sınavı üniversitelerin Alman Dili Eğitimi Anabilim Dallarında ve Alman Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde okuyan lisans öğrencileri için umut kapısı olmuştur. Bu bölümlerin öğrencileri önceki yıllarda “mezun olup diploma sahibi olmak” gibi bir amaçla okuduklarından dolayı derslere karşı motivasyonları düşük kalmaktaydı. ÖABT ve beraberinde getirdiği Almanca öğretmeni olarak atanma fırsatı sayesinde bu öğrenciler artık lisans eğitimlerini daha fazla ciddiye almaya ve olabildiğince donanımlı bir şekilde mezun olmaya çalışmaktadır.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle bu çalışmamızda öncelikli olarak ÖABT Almanca sınavının içeriği, kapsamı, alanlara göre soru dağılımı ve puan ağırlıkları incelenecek, daha sonra da Eğitim Fakültelerinin Alman Dili Eğitimi Anabilim Dallarının müfredatı ele alınacak ve böylelikle bu bölümlerde okutulan derslerin ÖABT Almanca sınavının içeriğiyle ne derece uyumlu ve sınavı kazanıp atanabilmek adına ne derece yeterli olduğu tartışılacaktır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Almanca Öğretmenliği öğrencileri ile yapılan anket çalışması ışığında da öğrencilerin sınava dair görüşleri ve beklentileri analiz edilmiş ve çalışmaya monte edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: ÖABT Almanca, KPSS, Almanca Lisans Eğitimi

Abstract

Die Fachprüfung für Lehramtskandidaten. Das Problem der Qualifikation hinsichtlich der Prüfung für Deutsch

Das Staatsexamen in der Türkei ist in Reihe von Prüfungen eingebettet, deren Bestehen ein zusätzliches Erfordernis für bestimmte Berufe darstellt. Erst im Jahr 2013 wurde in das Staatsexamen die Fachprüfung „Deutsche Sprache“ eingearbeitet, welche die Chance der Selbstwirksamkeit der Studierenden als Deutschlehrer erhöht. Darin sind grundlegende theoretische Kenntnisse der deutschen Literaturgeschichte, der Fremdsprachendidaktik, sowie der germanistischen Sprachwissenschaft, insbesondere mit Bezug auf die deutsche Gegenwartssprache, sowie die praktische Beherrschung der Normen der geschriebenen deutschen Standardsprache nachzuweisen. Die Lehramtsstudierenden der Deutschen Sprache waren in den vorangegangenen Jahren nicht genug motiviert, weil sie keine Gelegenheit hatten, ihren Beruf als Deutschlehrer auszuüben. Sie hatten mehr die Absicht, eine Universität zu absolvieren und ein Diplom zu haben. Anhand der eingebauten Fachprüfung für ‚Deutsch‘ in das Staatsexamen haben die Lehramtskandidaten nun die Chance, als kompetente Lehrkräfte für Deutsch als Fremdsprache Stellen zu bekommen und dementsprechend erhöht sich die Motivation der Studierenden gegenüber dem Bachelorstudium.

Vor diesem Hintergrund wird in dieser Studie neben einem Überblick über die Entwicklung der deutschen Abteilungen in der Türkei auch eine Darstellung des Lehrplans nachgezeichnet, um der Frage nachzugehen, inwiefern dieser Lehrplan in deutschen Abteilungen die Studierenden zur Bewältigung der Fachprüfung für ‚Deutsch‘ befähigt. Im Rahmen einer Fragebogenuntersuchung, die mit den Lehramtskandidaten durchgeführt wird, soll die Einstellung der Studierenden gegenüber der Fachprüfung für Deutsch grob umrissen werden.

Schlüsselwörter: Fachprüfung für Deutsch, KPSS- Staatsexamen, DaF-Studium

Giriş

Türkiye’de Almanca öğretimi Cumhuriyet öncesi dönemden başlayıp günümüze kadar gelen çok uzun bir süreci kapsamaktadır. 1924 yılından itibaren Almanca sadece liselerde değil, ortaokullarda da zorunlu yabancı dil olarak okutulmaya başlanmış ve bu süreç 1998 yılına kadar devam etmiştir (bkz Genç 2003: 42). Almancanın zorunlu yabancı dil olarak ortaokul ve liselerden kaldırılmasıyla birlikte, Almanca eğitimi sadece yabancı dil ağırlıklı liselerde (süper liseler) devam etmiş (bkz Genç 2003: 75) ve bu durum Almancaya karşı olan ilginin azalmasına sebep olmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı 1993 yılına kadar Alman Dili Eğitimi bölümü mezunu öğrencilerinin yanı sıra öğretmenlik formasyonu alan Alman Dili ve Edebiyatı bölümü mezunlarını da Almanca öğretmeni olarak atamıştır (bkz Genç 2003: 146). Bu uygulama 1998 yılına kadar devam etmiş, bu tarihten itibaren de sadece Eğitim Fakültesi mezunları öğretmen olarak tayin edilmiş ve tayin hakkı kazanan öğrenciler Almanca öğretmeni olarak değil, İngilizce, Türkçe veya sınıf öğretmeni olarak görev yapmışlardır.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın verilerine göre 2002 yılından beri Almanca alanında yapılan atamalar şu şekilde bir dağılım sergilemiştir: 2002’de 8, 2005’te 49, 2007’de 1, 2008’de 29, 2009’da 23, 2010’da 8, 2011’de 229 ve 2012’de 3 atama. 2012/13 eğitim-öğretim yılında Türkiye’deki tüm düz liseler Anadolu Liselerine dönüştürülmüştür. Anadolu Liselerinde zorunlu ikinci yabancı dil eğitiminin olması ve ikinci yabancı dil olarak genellikle Almancanın seçilmesi Almanca mezunu öğrencilerin umudunu haklı olarak arttırmış, nitekim 2013 yılında ilk atamada 411¹, açıktan atamada 10, ek atamada 25² olmak üzere toplam 446 öğrenci Almanca öğretmeni olarak Anadolu Liselerine atanmıştır. 2014 Şubat atamasında ise 167³ Almanca öğretmeni atanmıştır.

Yukarıda dile getirilen Almanca öğretmeni atamaları 2013 yılından itibaren ÖABT Almanca sınav sonucuna göre yapılmaktadır. Çalışmamızın devamında sınava dair bilgileri ve Eğitim Fakülteleri Almanca Öğretmenliği bölümlerinde okutulan alan derslerinin bu sınavı kazanabilmek adına yeterliliği tartışılacaktır.

ÖABT Almanca Sınavı: Başvuru Koşulları ve Sınav İçeriği

İlk defa 2013 yılında uygulamaya konulan ve ilki gerçekleştirilen ÖABT Almanca alan sınavına Alman Dili Eğitimi Anabilim dallarından mezun öğrencilerin yanı sıra, pedagojik formasyon alan Mütercim-Tercümanlık Bölümü ve Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunları ile sınavın geçerlik süresi içerisinde mezun olabilecek durumda olan öğrenciler başvurabilmektedir. Sınavda çoktan seçmeli sorulardan oluşan testler uygulanmaktadır. Almanca Alan Bilgisi Testi 50 sorudan oluşmakta ve cevaplama süresi 75 dakikadır⁴.

¹ Bkz: <http://ikgm.meb.gov.tr/www/2013-eylul-ilk-atama-sonuclari/icerik/202> (Erişim: 06.06.2014)

²Bkz: <http://ikgm.meb.gov.tr/www/2013-yili-ogretmenlik-ek-2-atama-sonuclari/icerik/206> (Erişim: 06.06.2014)

³Bkz: <http://personel.meb.gov.tr/www/2014-yili-subat-donemi-ogretmen-atamasi-sonucu-olusan-minimum-puanlar/icerik/287> (Erişim: 06.06.2014)

⁴Bkz: <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-69698/h/almanca.pdf> (Erişim: 15.05.2014).

Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, sınav *Alan Bilgisi Testi* ve *Alan Eğitimi Testi* olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Alan Bilgisi Testi %80 ve Alan Eğitimi Testi %20 ağırlığındadır. Alan Bilgisi Testi *Dil Yeterliliği*, *Dilbilim* ve *Edebiyat* alt dallarından oluşmaktadır. Yüzdeler ağırlığın Dil Yeterliliği için %50, Dilbilim için %16 ve Edebiyat için %14 olduğunu düşündüğümüzde Dil Yeterliliğinin, yani Almancaya iyi derecede hakim olmanın ne derece önemli olduğu net bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Alan Eğitimi Testi ise *Eğitim-Metotları* ve *Dil Edinimi* alanlarından gelmektedir ve %20'lik bir ağırlığa sahiptir⁵.

İngilizce/Fransızca/Almanca Öğretmenliği		
	Genel Yüzde	Yaklaşık Ağırlığı
1) Alan Bilgisi Testi	%80	
a) Dil Yeterliliği		%50
b) Dil Bilim		%16
c) Edebiyat		%14
2) Alan Eğitimi Testi	%20	

Alan Bilgisi Testi *Dil Yeterliliği* Soruları⁶:

1. In welchem der folgenden Sätze ist das Verb mit einer falschen Präposition gebraucht?
2. In welchem der folgenden Sätze ist die Konjunktion falsch gebraucht?
3. In welcher Zeitform werden die unterstrichenen Verben im obigen Satz verwendet?
4. In welchem der folgenden Sätze ist die Zeitform Präsens gebraucht?
5. In welchem der folgenden Sätze gibt es einen Rechtschreibfehler?
6. Welcher der folgenden Sätze hat eine modale Bedeutung?
7. Wie wird der unterstrichene Satzteil genannt?
8. In welcher Satzgruppe kann der obige Satz betrachtet werden?
9. Welche Art von Fehlerklassifikation ist oben gemacht worden?
10. Welche Aussage entspricht dem unterstrichenen Satzteil? (Bedeutung der Idiome)
11. In welchem der folgenden Sätze gibt es einen Ausdrucksfehler?
12. Welcher der nummerierten Sätze stört den Textzusammenhang?
13. Welcher der folgenden Sätze vervollständigt den obigen Text?
14. Welche der folgenden Angaben geht aus dem Text hervor?
15. Mit welchem Satz würde der zweite Absatz beginnen, wenn man den Text in zwei Absätze teilen würde?

Yukarıda sıralanan 15 farklı soru kökü (bazı soru kökleri ikişer ya da üçer defa ardışık olarak sorulmaktadır) öğrencilerin Dil Yeterliliğini ölçmeye yönelik sorulardır. Bu alandan toplam 25 soru yöneltilmektedir. Soru kökleri incelendiğinde, öğrencilerden dilbilgisi bağlamında özellikle şu konularda hakimiyet beklenmektedir:

⁵<http://www.osym.gov.tr/dosya/1-69099/h/oabt-ornek-soru-ve-agirliklar.pdf> (Erişim: 15.05.2014)

⁶Alan Bilgisi testi ve Alan Eğitimi testi sorularının alındığı ÖSYM sitesi: <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-69698/h/almanca.pdf> (Erişim: 15.05.2014)

1. Edatla birlikte kullanılan fiiller (Verben mit Präpositionen): Almancada fiillerin azımsanmayacak bir kısmı yanında bir edat kullanımını gerektirir ve fiil birlikte kullanıldığı edata göre anlam kazanır.
2. Bağlaçlar (Konjunktionen): Almancada sıralı bağlaçlar (nebenordnende Konjunktionen), cümlenin fiilini sona atan bağlaçlar (unterordnende Konjunktionen) ve zarf bağlaçlar (adverbiale Konjunktionen) olmak üzere kullanım şekli farklı üç tip bağlaç çeşidi vardır. Öğrencilerden bu bağlaç türlerinin anlamsal ve sözdizimsel özelliklerinin bilinmesi beklenmektedir.
3. Zaman (Zeitform): Almancada geçmiş (Vergangenheit), şimdiki (Gegenwart) ve gelecek zaman (Futur) olmak üzere üç tip zaman formu ve bunların ayrıca farklı şekillerde oluşturulan edilgen (pasif) yapıları mevcuttur. Öğrenciden beklenen, okuduğu cümlenin hangi zaman formuyla oluşturulduğunu fark etmesidir.
4. Modal fiiller (Modalverben): Almancada *wollen, sollen, müssen, dürfen, können, möchten* vs. modal fiillerin yanı sıra, modal anlamda kullanılan bir çok fiil mevcuttur. Öğrenciden, hem bu fiillerin anlamlarını hem de kullanım şekillerini bilmesi beklenmektedir.
5. Yazım hataları (Rechtschreibfehler): Öğrencilerden noktalama işaretleri ve büyük/küçük harf yazım kurallarını bilmeleri beklenmektedir. Almancada *ß, ä, sch, st, tsch* gibi Türkçede olmayan harf ve hecelerin olması, ayrıca bütün isimlerin büyük harfle yazılması öğrencileri genellikle hataya düşürmektedir.
6. Cümle anlamı (Satzbedeutung): Öğrenciye bir cümle verilir ve ondan verilen cümlenin sebep, sonuç, zaman, emir, rica vs gibi anlamlarını çıkarması beklenir.
7. Tamlama soruları (Attribut): Verilen cümlelerde bazı tamlamaların altı çizilir ve altı çizili yerin ne tür bir tamlama olduğunu öğrencinin bilmesi beklenir. Almancada sıfat tamlamaları (Adjektivattribut), belirtili isim tamlamaları (Genitivattribut) ve yan cümle tamlamalarının (Relativattribut) yanı sıra edatlı yapılar, bağlaçlı yapılar vs. olmak üzere çok çeşitli yapılar söz konusudur.
8. Anlam soruları (Bedeutung): Bu tip sorularda verilen cümlenin bir bölümünün altı çizilir ve altı çizili kısmın anlamı sorulur. Atasözü ve deyimler bu bağlamda altı en çok çizilen türlerdir. Öğrencilerden atasözü ve deyimlerin anlamlarının bilinmesi beklenmektedir.
9. Anlatım bozukluğu soruları (Ausdrucksfehler): Verilen cümleye yanlış fiil, edat, bağlaç veya hatalı kurulmuş bir tamlama monte edilerek oluşturulan bir soru tipidir. Ayrıca Türkçe düşünülüp Almancaya bire bir uyarlanan hatalı aktarımlar da (Interferenz) bu soru tipine girmektedir.
10. Paragraf soruları (Textbedeutung): Bu tarz sorularda paragrafın anlamını bozan, paragrafın anlamını pekiştiren ara cümlelerin bulunması istenir. Böylelikle öğrencilerin metnin bütünlüğünü anlayıp anlamadıkları ölçülür.

Alan Bilgisi Testi Dilbilim Soruları:

1. Um welche Eigenschaft des sprachlichen Zeichens nach Saussure handelt es sich in der obigen Aussage?
2. Welcher Begriff wird im obigen Text erklärt? (Das semiotische Dreieck)

3. Wie bezeichnet man die kleinsten sprachlichen Einheiten mit bedeutungsunterscheidender Funktion, die sich jedoch gleichsam noch weiter in ihre phonologischen Merkmale, distinktiven Einheiten zerstückeln lassen?
4. Welche der folgenden Aussagen definiert den Begriff „Performanz“ von Chomsky?
5. Wie nennt man die elementare lautliche oder graphische Einheit der Sprache, der eine Bedeutung bzw. ein grammatisches Merkmal zugeschrieben werden kann?
6. Im Mittelhochdeutschen wurde das Wort „vrouwe“ nur als „adlige Frau“ benutzt. Die Bedeutung des Wortes hat sich mit der Zeit verändert. Heute wird es für „Frau“ benutzt. Was für eine Bedeutungsveränderung wird im obigen Absatz thematisiert?
7. Wie nennt man eine Menge von sinnverwandten Wörtern, deren Bedeutungen sich gegenseitig begrenzen und die lückenlos (mosaikartig) einen bestimmten begrifflichen oder sachlichen Bereich abdecken sollen?
8. Sie beschäftigt sich mit dem kommunikativen Handeln von Menschen untereinander, aber nicht beschränkt auf Bereiche wie Phonologie, Syntax und Semantik wie in der Systemlinguistik, sondern unter Einbeziehung aller Elemente und Faktoren des Kommunikationsprozesses. Welche linguistische Disziplin wird im obigen Absatz definiert?
9. Es handelt sich um die Lehre des ‚richtigen‘ Verstehens, Deutens von Texten, wobei vorausgesetzt wird, dass jedes Verstehen vom geschichtlich bedingten Vorverständnis des Verstehenden geprägt ist. Auf welchen der folgenden Begriffe bezieht sich die obige Aussage?

Almanca ÖABT sınavında dilbilimin farklı alanlarından toplam 9 soru sorulmaktadır. Yukarıdaki sorular incelendiğinde Ferdinand de Saussure, Chomsky ve bunların dil teoremleri, Phonologie, Morphologie, Graphemik, Semantik, Syntax, Textlinguistik, linguistische Grundbegriffe, Bedeutungswandel gibi alanlardan sorular geldiği görülmektedir, dolayısıyla dilbilimden çıkan soruları doğru yanıtlayabilmek için genel (yüzeysel) bir bilgi birikiminin yeterli olmadığı, tersine öğrencinin dilbilimsel kavramları, dilbilimcileri ve onların teoremlerini iyi bilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Alan Bilgisi Testi *Edebiyat Soruları:*

1. Es handelt sich um die Literatur der unmittelbaren Nachkriegszeit, deren wichtigste Vertreter Heinrich Böll ist. Thematisch sind die Nachkriegsjahre geprägt durch die Erfahrung des Krieges, der Not und die Erfahrungen der Kriegsheimkehrer. Zu welcher Epoche der deutschen Literatur gehören die im obigen Text angeführten Merkmale?
2. Zu welcher Epoche der deutschen Literatur gehören die im obigen Text angeführten Merkmale?
3. Welcher der folgenden Titel stammt von Hermann Hesse?
4. Es handelt sich um einen klassifikatorischen Begriff, der alle Formen der erzählenden Literatur unter sich erfasst und diese wiederum hinreichend

trennscharf von anderen Großformen der Literatur abgrenzt. Welche literarische Gattung wird im obigen Absatz beschrieben?

5. Welcher der folgenden Begriffe wird im obigen Absatz erklärt? (Sage)
6. Welcher Begriff wird im obigen Text beschrieben? (Motiv)

Edebiyat alanından Almanca ÖABT sınavında toplam 6 soru sorulmaktadır. Çıkan sorular incelendiğinde öğrencilerin; edebi türler (literarische Gattungen) ve bu türlerin temsilcileriyle birlikte genel özellikleri, edebi dönemler (literarische Epochen), temsilcileri ve dönemlerin temel özellikleri, söz sanatları (rhetorische Figuren), eser-yazar eşleştirmeleri gibi sorularla karşılaştıkları görülmektedir. Edebi türler, edebi dönemler, söz sanatları ve yazar-eser eşleştirmeleri göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin çok geniş bir yelpazeden seçilen az (6) soruyla karşılaştıklarını görmekteyiz.

Alan Eğitimi Testi Metot ve Dil Edinimi Soruları:

1. Welcher der folgenden Faktoren kann nicht unter den externen Faktoren gegliedert werden, die das Hörverstehen bei der audio-lingualen Methode beeinflussen?
2. Welcher Methode des Fremdsprachenunterrichts hat sich dieser Lehrer bedient?
3. Welche der folgenden Punkte ist demnach eine fachliche Kompetenz?
4. Welches der unten genannten Argumente kann nicht als ein Vorteil der Portfolioarbeit im Fremdsprachenunterricht bezeichnet werden?
5. Welche der folgenden Aufgaben sind geschlossene Aufgaben?
6. Wertfragen betreffen persönliche Einstellungen und Wertschätzung. Welche der folgenden Fragen ist demnach eine Wertfrage?
7. Welche der folgenden Begriffe kann als ein kognitiver Faktor bezeichnet werden?
8. Welcher Aspekt der Sprachförderung bei Kindern wird im obigen Absatz beschrieben?
9. Welche Phase geschieht beim Spracherwerb ab ca. 18. Monat?

Alan Eğitimi Testi toplam 10 sorudan oluşmakta ve %20'lik bir ağırlık dilimine sahiptir. Bu bölümde öğrencilerden özellikle şu alanlarda hakimiyet beklenmektedir: Dil eğitimi (süreçleri), eğitim-öğretim metotları, dört temel becerinin işlevleri ve kullanım alanı, dil eğitimi olumlu-olumsuz etkileyen faktörler, dil dosyası, Avrupa dil politikaları, dil pasaportu, birinci ve ikinci dil edinimi (Piaget, Chomsky, Wygotsky, Skinner, Nativismus, Interaktionismus, Behaviorismus, Kognitivismus, Kontrastive Analyse, Identitätstheorie, Monitortheorie, Interlanguagetheorie).

2013 Yılı Almanca ÖABT Başarı Durumu:

2013-KPSS A Grubu ve Öğretmenlik sayısal verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir⁷. Tabloda da görüleceği üzere 2013 yılında ÖSYM tarafından 15 farklı alanda 50'şer

⁷<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013/KPSS1/2013-KPSS%20A%20GRUBU%20ve%20%20C3%96%C4%9ERETMENL%C4%B0K.pdf>
(Erişim: 15.05.2014)

soruluk alan sınavı uygulanmıştır. Almanca alan sınavına 2757 öğrenci katılmış ve bu öğrencilerin net ortalaması 11,977'dir. Alan sıralamasında Almanca, Fransızcadan sonra en kötü ikinci alan grubu olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum akıllara şu soruyu getirmektedir: *Başarısızlığın (düşük ortalamanın) sebebi nedir?* Öğrenci potansiyeli mi, aldıkları eğitimin yetersizliği mi, okullardaki müfredat eksikliği mi, yoksa sınavın çok geniş kapsamlı olması mı?

2013-KPSS ÖĞRETMENLİK ALAN BİLGİSİ TESTLERİNİN ORTALAMA VE STANDART SAPMALARINI

Testler	Ortalama	Standart Sapma	Aday Sayısı	Soru Sayısı
Türkçe	26,280	4,924	13633	50
İlköğretim Matematik	22,129	6,668	6370	50
Fen Bilimleri/Fen ve Teknoloji	15,006	5,478	13598	50
Sosyal Bilgiler	22,729	6,201	19179	50
Türk Dili ve Edebiyatı	17,970	6,902	17656	50
Tarih	25,198	7,059	12665	50
Coğrafya	22,377	5,280	4519	50
Matematik (Lise)	24,027	8,433	12555	50
Fizik	17,681	9,543	5410	50
Kimya	22,156	8,784	4518	50
Biyoloji	16,208	8,714	6187	50
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	22,065	6,294	7572	50
Yabancı Dil (Almanca)	11,977	7,061	2757	50
Yabancı Dil (Fransızca)	11,701	7,547	682	50
Yabancı Dil (İngilizce)	28,902	8,528	15044	50

Çalışmamızın devamında Türkiye'deki üniversitelerin Alman Dili Eğitimi Anabilim Dallarında okutulan dersler ve haftalık ders saatleri irdelenmiş, böylelikle üniversitelerde verilen Almanca lisans eğitiminin Almanca ÖABT sınavını kazanabilmek adına yeterli olup olmadığı araştırılmıştır.

Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı Müfredatı:

Eğitim Fakültelerinin Alman Dili Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gören öğrencilerin sekiz dönem boyunca aldıkları alan dersleri ve bu derslerin Almanca ÖABT sınavında oluşturdukları ağırlık şu şekildedir:

Almanca Dilbilgisi I Almanca Dilbilgisi II Almanca Dilbilgisi III Karşılaştırmalı Dilbilgisi	Dil Yeterliliği / 25 soru
---	---------------------------

Dilbilim I Dilbilim II	Dilbilim / 9 soru
Alman Edebiyatı I Alman Edebiyatı I Edebi Metin İnceleme ve Öğretimi I Edebi Metin İnceleme ve Öğretimi II	Edebiyat / 6 soru
Almanca Öğretiminde Yaklaşımlar I Almanca Öğretiminde Yaklaşımlar II Diledinimi Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi Özel Öğretim Yöntemleri	Metot ve Diledinimi / 10 soru

Alman Dili Eğitimi Anabilim Dallarında okuyan öğrenciler yukarıdaki tabloda görüleceği üzere ilk üç dönem boyunca *Almanca Dilbilgisi* dördüncü dönemde ise *Türkçe/Almanca Karşılaştırmalı Dilbilgisi* eğitimi almaktadırlar. Almanca ÖABT sınavında dil yeterliliğini ölçmeye yönelik oluşturulan 25 soruya yönelik her türlü konu anlatımı ve alıştırmaya çalışmaları, dört dönem boyunca verilen dilbilgisi derslerinde detaylı bir şekilde ele alınabilecek durumdadır. Temel dilbilgisi kurallarını ölçmeye yönelik soruların yanı sıra, üzerinde önemle durulması gereken sorular anlatım bozukluğuna yönelik sorular, yazım kurallarına yönelik sorular ve bir de metin sorularıdır.

Anlatım bozukluğuna (Ausdrucksfehler) ve yazım kurallarına (Rechtschreibung) yönelik sorular dördüncü dönemde işlenen *Karşılaştırmalı Dilbilgisi* dersinde detaylı bir şekilde ele alınması gereken bir konudur. Çünkü hatalar genellikle iki dil arasında (Türkçe/Almanca) kurulan hatalı bağlantılar neticesinde ortaya çıkmaktadır. Balcı (2009: 119 vd.) aktarım hatalarını şu şekilde örneklemektedir:

Graphemische Interferenzfehler
<i>ökonomisch</i> statt <i>ekonomisch</i> <i>Technologie</i> statt <i>Teknologie</i> <i>Industrie</i> statt <i>Endüstri</i> <i>Charakter</i> statt <i>Karakter</i> <i>Massnahme</i> statt <i>Massname</i> <i>Garage</i> statt <i>Garaje</i>
Grammatische Interferenzfehler
<i>zwei wichtige Fragen</i> statt <i>zwei wichtige Frage</i> <i>Mutterliebe</i> statt <i>Mutter Liebe</i> <i>Es gefällt mir, untätig herumzusitzen</i> statt <i>Es gefällt mir, untätig untätig herumzusitzen.</i> <i>das Nervensystem</i> statt <i>das Nervsystem</i> <i>Alle Feen kommen</i> statt <i>Alle Feen kommt.</i> <i>Die Ferien beginnen im Februar</i> statt <i>Die Ferien beginnt im Februar.</i> <i>Deswegen sind wir...</i> statt <i>Deswegen wir sind ...</i>
Lexikosemantische Fehler
<i>Ich wohne im Studentenwohnheim</i> statt <i>Ich bleibe im...</i> <i>Auch mein Bruder raucht nicht</i> statt <i>Auch mein Bruder gebraucht keine Zigarette</i> <i>Es regnete</i> statt <i>Der Schnee regnete</i> <i>Die Schwester pflegt die Kranken gut</i> statt <i>Die Schwester sieht die Kranken gut hin.</i>

ÖSYM'nin Almanca ÖABT alan soruları incelendiğinde de aktarım hatalarına ve yazım hatalarına dayalı soruların genellikle yukarıda anlatılan üç hata tipi bağlamında yöneltildiği farkedilecektir.

Öğrencinin Almanca cümle yapılarını, tamlamaları ve yan cümleleri daha iyi idrak edebilmesi için Metindilbilgisi (Textgrammatik) dersini almasında büyük fayda vardır. Çünkü öğrenci bu ders sayesinde tümdengelim yöntemini kullanarak öncelikli olarak metni bir bütün olarak görüp anlamayı, sonra da o metni oluşturan en küçük dilsel birimlere kadar parçalayıp analiz etmeyi öğrenmektedir (detaylı bilgi için bkz: Balcı 2011). Dolayısıyla öğrenci, sınavda karşısına çıkan dilbilgisi ve metin sorularını bu ders sayesinde rahatlıkla çözebilecektir.

Eğitim Fakülteleri Almanca Öğretmenliği bölümlerinde *Dilbilim* dersleri iki dönemde verilmektedir. ÖABT sınavında çıkması muhtemel konular incelendiğinde, iki dönemlik Dilbilim dersinin çok yetersiz olduğu farkedilir. Çünkü öğrenciler bu sınavda genel dilbilim kavramlarının yanı sıra, aşağıda tablo şeklinde verilen tüm alanlardan sorumlu tutulmaktadır:

Allgemeine SW	Angewandte SW	Vergleichende SW
Phonetik	Kontrastive Linguistik	Sprachtypologie
Phonologie	Computerlinguistik	Historische Linguistik
Morphologie	Soziolinguistik	
Morphonologie	Ethnolinguistik	
Lexikologie	Ökologuistik	
Semiotik	Nörolinguistik	
Syntax	Patholinguistik	
Semantik	Pragmalinguistik	
Pragmatik	Feministische Linguistik	
Graphemik	Forensische Linguistik	
	Corpuslinguistik	
	Psycholinguistik	
	Textlinguistik	

Aynı durum Edebiyat alanı için de geçerlidir. Öğrenciler Alman Edebiyatının tüm edebi türlerinden, edebi dönemlerinden, dönemlerin yazar ve eserlerinden, söz sanatlarından ve edebiyat kuramlarından sorumlu tutulurken, bu konu başlıklarını sadece iki dönemli bir edebiyat eğitimiyle öğrencilere vermek imkansız hale gelmektedir. Dilbilim'de olduğu gibi, edebiyat derslerinin de en az iki dönem daha artırılması gerekmektedir.

Metotlar ve Dil Edinimi konularından toplam 10 soru yöneltilmektedir. *Almanca Öğretiminde Yaklaşımlar I ve II, Dil Edinimi, Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi, Özel Öğretim Yöntemleri* gibi derslere haftada toplam 19 saat ayrılmaktadır, bu da işlenmesi gereken konulara yeterince zaman ayrılabilceğini göstermektedir.

ÖABT Almanca Sınavına Yönelik Öğrenci Görüşleri

Çalışmamızın bu bölümünde Almanca bölümlerinde okuyan öğrencilerin, Almanca ÖABT sınavına yönelik görüş ve beklentilerini, ayrıca sınavın içeriği ile gördükleri

derslerin, bahsi geçen sınavı kazanabilmek adına yeterli olup olmadığına dair görüşlerini inceledik. Öğrencilere yöneltilen sorular şu şekildedir: Sizi Almanca Öğretmenliği okumaya sevk eden etmenler nelerdir? Okuduğunuz bölümle ilgili bir meslek mi düşünüyorsunuz? 2013 yılında yapılan Almanca Öğretmeni atamaları derslere karşı olan ilginizi etkiledi mi? 2013'te yapılan Almanca ÖABT sınavını incelediniz mi? Aldığımız eğitimin Almanca ÖABT sınavında çıkan soruları çözmeniz için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Sınava daha iyi hazırlanabilmek adına önerileriniz nelerdir?

Bu anket Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırmaya toplam 43 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın yöntemi betimsel araştırma modelidir. Öğrenci görüşlerinin somut ve istatistiksel olarak elde edilmesi için anket çalışması yapılmıştır.

Soru 1: Sizi Almanca Öğretmenliği okumaya sevk eden etmenler nelerdir?

Fikrine başvuru alan öğrencilerin yarısından fazlası %58 ikinci bir dil öğrenme isteği ve yabancı dile karşı ilgili olduklarından dolayı Almanca Öğretmenliği bölümünde okumayı tercih ettiklerini dile getirmişlerdir. Öğrencilerin %36'sı aslında İngilizce Öğretmenliği bölümünde okumak isteyip, puanları tutmayınca Almanca Öğretmenliğini tercih etmiştir. Görüşlerine başvuru alan öğrencilere göre Almanca Öğretmenliği okumaya sevk eden diğer etmenler ise şu şekildedir:

- Arkadaşlar ve çevre
- Almanın sevilen bir dil olması ve buna ek olarak ikinci bir dil öğrenme isteği
- Liselerde dil bölümünde okunması ve burada Almanca eğitiminin iyi olması dolayısıyla lisans programında da devam edilmek istenmesi, böylece var olan Almanca bilgisini derinleştirmek isteği

Soru 2: Okuduğunuz bölümle ilgili bir meslek mi düşünüyorsunuz?

Ankete katılan öğrencilerin %93'ü KPSS sınavını kazanıp liselerde Almanca öğretmenliği yapmak istemektedir. Kalan %7'lik grup ise okudukları bölüm ile ilgili herhangi bir meslek düşünmemektedir..

Soru 3: 2013 yılında yapılan Almanca Öğretmeni atamaları derslere karşı olan ilginizi etkiledi mi?

Öğrencilerin %51'i daha önceki yıllarda (özellikle 2013 yılı atamaları) yapılan Almanca öğretmeni atamalarını olumlu bulup bu gelişmenin derslere karşı olan ilgiyi arttırdığını dile getirmişlerdir. %21'lik bir oran ise atamaların yapılmasını olumlu karşılamasına rağmen, atanma stresi dolayısıyla bu durumdan olumsuz etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Kalan %28'lik oran ise önceki yıllarda yapılan Almanca öğretmeni atamalarından hiçbir şekilde etkilenmemiştir. Bu yüzdeyi oluşturan öğrencilerin büyük bir kısmı, ikinci soruya "Almancayla ilgili bir meslek düşünmüyorum" şeklinde cevap veren öğrencilerdir.

Soru 4: 2013'te yapılan Almanca ÖABT sınavını incelediniz mi?

Öğrencilerin %84'ü 2013 yılında yapılan Almanca ÖABT sınavını incelemiş ve anketimizde yöneltilen sorulara, genellikle bu sınav doğrultusunda cevap vermiştir. %16'lık bir oran ise sınavı incelememiştir.

Soru 5: Aldığınız eğitimin Almanca ÖABT sınavında çıkan soruları çözmeniz için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Görüşlerine başvurulmuş öğrencilerin %79'u Alman Dili Eğitimi lisans programında aldıkları eğitimin Almanca ÖABT sınavını kazanabilmek adına yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Öğrencilerin sınavda sorumlu oldukları konu yelpazesi çok geniş iken (Alman Edebiyatı, Dilbilim, Metotlar, Dil Edinimi, Dil Yeterliliği), özellikle edebiyat ve dilbilim dersleri için ayrılan iki dönemlik eğitim, tüm konuları ele almak açısından yetersiz kalmaktadır. Öğrencilerin %21'i ise sınavı kazanabilmek adına yeterli eğitim aldıklarını dile getirmişlerdir.

Soru 6: Sınava daha iyi hazırlanmak adına önerileriniz nelerdir?

Almanca alan sınavına ilişkin önerileri incelerken, aslında görüşüne başvurulmuş öğrencilerin derslere karşı olan ilgilerini, Almanca Öğretmeni atamalarının ne yönde etkilediği ya da etkilemediği açısından irdelemek faydalı olacaktır.

Almanca alan sınavından olumsuz etkilenen öğrencilerin sınava daha iyi hazırlanmak için sunduğu öneriler:

- Derslerin test tekniği ile işlenmesi
- Soru bankası oluşturulması
- Test çözdürülmesi
- Almanca alan bilgileri daha ilk sınıftan detaylıca verilmesi
- Derslerin alan sınavına yönelik işlenmesi, etkinliklerin ve vize ve final gibi sınavların bu yönde yapılması

Alan sınavı dolayısıyla Almanca öğretmeni olarak çalışabilme imkanı öğrencilerin hemen hemen yarısını olumlu etkilemiştir. Bu kısım öğrencilerin sınava daha iyi hazırlanabilmek için sunduğu öneriler ise aşağıdaki gibidir:

- İyi bir dersaneye gidilmesi
- Düzenli ve sistemli bir çalışma
- Müfredata alana yönelik destekleyici (ek) derslerin açılması

Alan sınavının yürürlüğe konulmasından etkilenmediklerini dile getiren öğrencilerin ise sınava başarılı bir şekilde hazırlanma önerilerini de kısaca şöyle özetleyebiliriz:

- Daha net ve kesin bir program gerekliliği. Sürekli değişen eğitim ve sınav sistemi öğrencinin motivasyonunu kırmaktadır.
- Alan bilgisi ile ilgili derslerin arttırılması
- Kite iletişim araçları sayesinde Almanca dilbilgisini daha canlı tutma
- Alan sınavı ile ilgili daha fazla kaynaklara sahip olma

Sonuç ve öneriler

2006-2007 öğretim yılında Almanca Öğretmenliği lisans programında yapılan değişiklikler Almanca ÖABT sınavına girecek öğrencilerin başarılarını olumsuz etkileyecek bir özelliğe sahiptir. Çünkü yeni programda öğrencilerin dil bilgi ve becerilerini yükseltmeye yönelik alan dersleri azaltılırken, genel kültür derslerinin artırıldığı gözlenmiştir (bkz. Uslu, 2010: 170). Almanca ÖABT sınavında Alan Bilgisi testinin (Dil Yeterliliği, Dilbilim, Edebiyat) 40 soruyla %80 ağırlık oranına sahip olması, Almanca Öğretmenliği lisans programlarında Almanca alan eğitiminin önemini gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla ikişer dönemde verilen Dilbilim ve Edebiyat derslerinin haftalık ders saati, Almanca ÖABT sınav müfredatına dahil tüm konuları öğrencilere eksiksiz aktarabilmek için mutlaka arttırılmalıdır.

Dil yeterliliğini ölçmeye yönelik oluşturulan 25 sorunun konuları, dört dönem boyunca verilen *Almanca Dilbilgisi* ve *Türkçe/Almanca Karşılaştırmalı Dilbilgisi* derslerinde detaylı bir şekilde ele alınabilecek durumdadır. Maden de (2010: 238) 2006 yılında yürürlüğe giren Almanca Öğretmenliği lisans müfredatında dilbilgisi derslerine önem ve ağırlık verildiğini vurgulamaktadır.

Metin soruları, anlatım bozukluğu ve cümlelerin öğeleri ile ilgili soruların öğrenciler tarafından daha rahat anlaşılıp çözülebilmesi için yukarıda adı geçen derslerin içeriği, yani hangi konuların hangi yöntemlerle anlatıldığı önem kazanmaktadır. Dolayısıyla birinci sınıf, birinci ve ikinci dönem dilbilgisi derslerinde *Metindilbilgisi (Textgrammatik)* dersinin verilmesi, hem metnin bir bütün olarak anlaşılmasını hem de metni oluşturan cümle, tamlama, sözcük gibi dilsel alt birimlerin sistematik bir şekilde algılanmasını kolaylaştıracaktır⁸. Dördüncü dönem *Türkçe/Almanca Karşılaştırmalı Dilbilgisi* dersinde ise Almanca ve Türkçenin farklı dilsel özelliklere sahip olmasından dolayı ortaya çıkabilecek hataları örneklerle ele alınmalı ve çözüm önerileri sunulmalıdır⁹. Alan Eğitime yönelik ders sayısı ve haftalık ders saatleri ise, sınava dahil konuları detaylı bir şekilde ele alabilmek açısından yeterli görünmektedir.

Öğrencilerin derslere karşı ilgisini arttırmak ve Almanca ÖABT sınavına yönelik beklentilerini karşılamak amacıyla test tekniğine yönelik (en azından ayda bir) çalışmalar yürütülmesi ve edebiyat, dilbilim, dil edinimi gibi derslerin konularının sorulara dönüştürülerek sık sık bilgi tekrarı yapılması faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Balcı, Tahir** (2009): *Grundzüge der türkisch-deutschen kontrastiven Grammatik*. Ulusoy Matbaası. Adana.
- Balcı, Umut** (2011). Textgrammatik im DaF-Unterricht in der Türkei. *Contemporary Online Language Education Journal*, 2(1), S. 169-180.
- Genç, Ayten** (2003). *Türkiye'de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi*. Ankara, Seçkin Yay.

⁸Önerilen Metindilbilgisi (Textgrammatik) dersi için kullanılabilir kaynak: Weinrich, H. (2007). *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Hildesheim-Zürich-New York: Georg Olms Verlag.

⁹Kullanılabilir kaynak: Balcı, T. (2009): *Grundzüge der türkisch-deutschen kontrastiven Grammatik*. Ulusoy Matbaası. Adana.

Maden Sakarya, Sevinç (2010). Almanca Öğretmen Adaylarının Karşılaştırmalı Dil Yeterlik Düzeylerine İlişkin Bir Araştırma. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 38. S. 236-251.

Serindağ, Ergün / Aksöz, A. Sami. / Balcı, Tahir (2006): 1998-1999 Eğitim Öğretim Yılında Uygulamaya Konulan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Örneği. Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. 31.sayı, S. 1-14

Uslu, Zeki (2006): Almanca Öğretmenliği Lisans Programına İlişkin Öğrenci Görüşleri Işığında 2006-2007 Öğretim Yılında Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi: Dicle Üniversitesi Örneği. Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı 32 (Güz). S.169-185

Weinrich, Harald (2007). *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Hildesheim-Zürich-New York: Georg Olms Verlag.

<http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013/KPSS1/2013-KPSS%20A%20GRUBU%20ve%20C3%96%20C4%9ERETMENL%C4%B0K.pdf> (Erişim: 15.05.2014)

<http://ikgm.meb.gov.tr/www/2013-eylul-ilk-atama-sonuclari/icerik/202> (Erişim: 06.06.2014)

<http://ikgm.meb.gov.tr/www/2013-yili-ogretmenlik-ek-2-atama-sonuclari/icerik/206> (Erişim: 06.06.2014)

<http://personel.meb.gov.tr/www/2014-yili-subat-donemi-ogretmen-atamasi-sonucu-olusan-minimum-puanlar/icerik/287> (Erişim: 06.06.2014)

<http://www.osym.gov.tr/dosya/1-69698/h/almanca.pdf> (Erişim: 15.05.2014).

<http://www.osym.gov.tr/dosya/1-69099/h/oabt-ornek-soru-ve-agirliklar.pdf> (Erişim:15.05.2014)

EK:

Veri Toplama Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

2013 yılında ÖSYM tarafından yapılan ÖABT sınavı (KPSS Almanca Alan Sınavı) ve bu sınava yönelik eğitim fakültelerindeki derslerin yeterliliği hakkında bilimsel bir çalışma yapmaktayız. Bu anket ile elde edeceğimiz görüşleriniz, söz konusu çalışmada veri olarak değerlendirilecektir. Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup fikirlerinizi doğru bir biçimde belirtirseniz çalışmamıza katkı sunmuş olacaksınız.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Nihan DEMİRYAY

Yrd. Doç. Dr. Umut BALCI

1. Sizi Almanca Öğretmenliği okumaya sevk eden etmenler nelerdir?
2. Okuduğunuz bölümle ilgili bir meslek mi düşünüyorsunuz?
3. 2013 yılında yapılan Almanca Öğretmeni atamaları derslere karşı olan ilginizi etkiledi mi?
4. 2013'te yapılan Almanca ÖABT sınavını incelediniz mi?
5. Aldığınız eğitimin Almanca ÖABT sınavında çıkan soruları çözmeniz için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
6. Sınava daha iyi hazırlanabilmek adına önerileriniz nelerdir?